

הלכות סבה סימן תרל

תרל דיני דפנות הספה, ובו י"ג סעיפים:

א *כל הדברים (א) קשרים (ב) [6] לדפנות (ב) ואין צריך להעמידם דרך גדילתן (טו). (ג) ואפילו חמתה מרבה מצלתה מחמת הדפנות, קשרה: הגה מפל מקום לא יעשה הדפנות (ד) מדבר שריחו נע (רו"ן) (ה) או דבר שמתניבש תוך שבועה ולא יתא בו שעור מחצה (ד"ט): **ב** (ו) לדפנות הספה, אם היו שמים זו אצל זו קמין ג"ם, עושה דפן שיש בקבוצו (ז) יותר על טפח (ח) וזמעימדו פסחות משלשה לאחד מהדפנות, וזמעימד קנה (ט) פנגד הכתל (טו) פנגד אותו טפח, (י) ויעשה לה צורת

באר היטב

(ב) לדפנות. עין בי"ח ובתשובת יד אליהו סימן לג, עצי הספה של הספק או של דפנות שעשעו מצעי אשרה או מסורי הנאה, עין

הירושלמי שהביא הר"ח ונסחטנו נוסח, ועין ביר"א ליהו וקרבן העדה

משנה ברורה

א (א) קשרים לדפנות. דמשמעות הכתוב והפסות תעשה באספק מרובה ומקבץ ודלמדיו מהז דיעשה הספה מפסלת גרן ונקב, והוא דבר שאין מקבל טמאה וגדולו מן הארץ קאי (ב) אספק דוקא, דדפנות לא אקרי ספה: (ג) ואין צריך להעמידם וכו'. הינו, דלא מדמינן ענגנו ללולב דבעינן שיהיה לקיחתו דרך גדילתו דוקא, גדלקמן סימן תרנא סעיף ב: (ג) ואפילו חמתה מרבה וכו'. הינו שהיו פצות גדולות בדפנות, שעל גרידן חמתה מרבה מצלתה, מפל מקום קשרה, דכל זה לא קפדינן אלא בספק: (ד) מדבר שריחו נע. דמישנין שמה מחמת זה יצא מן הספה, ודיעבר שפיר דמי אף בספק, כמו שכתב בסימן תרכט סעיף יד, אם לא שהוא ית' נע שאין אדם סובלתו, אפטר דפסול מן התורה, דבעינן תשכבו עיני תדורו [פמ"ג]. עוד כתב: אותן שעושין סכה אצל בית הכסא ואשפה מפני שהמקום צר להם, ורית' נע מגיע אליהם, מן התורה יוצא ידי חובתו אצל לא יקרב ברפת המזון (שם) (בדלעיל סימן עט סעיף ב, עין שם בדעה ראשונה שפסקו בן האחרונים), ואם יש לו מקום אחר בנדאי לא יעשה שם; ואם אין מגיע לו הרית' נע רק וראה

בית הכסא, גם כן אסור. ועין לקמן בסימן תרלו בבאר הלכה סוף דבורי המתחיל יכן בקרקע שהיה של רבים: (ה) או דבר שמתניבש וכו'. רוצה לומר, דינין לה קאלו קבר נתבש. ועין לעיל בסימן תרכט סעיף יב בהג"ה ובמשה ברורה שם: **ב** (ו) דפנות הספה וכו'. כדי להבין היטב אקדים לבאן כמה עקרים להלכה זו: (א) דשעור ספה הוא, שתתא מחזקת שבועה על שבועה טפחים לפחות, גדלקמן בסימן תרלד. (ב) דילפינן בגמרא מקראי, דלא קרוי ספה על ידי הספק לבד אלא אם כן יש לה שלש דפנות. והלכה למשה מסיני דאחת מן הדפנות סגי בשטח אחת. (ג) דמפל מקום בעינן שיהיה נראה דפן, דהינו אם יש לו שתי דפנות סמוכות זו אצל זו קמין ד, יתח דף שלש בקבוצו טפח מרנח, דהינו טפח ומשאה, וזמעימדו ברחיק מקום פחות משלשה טפחים לאחד משתי הדפנות, וכל פחות מן שלשה טפחים לכבוד דמי, ונקמצא שיש פאן ארבעה טפחים, והוא רב דפן מהקשר סכה שהוא שבועה טפחים, כגיל, וכדי להשלים שעור כל הדפן יעשה עוד צורת הפתח שחוק, דעת הפרימגדים במשבצות נחב דהוא זה ומניח קנה מן השטח עד הקנה שפנגדו למעלה על גביהן, או אפלו למעלה מהן ואינו נוגע בקו רב שיהיה פנגדו, פמבאר לעיל בדני צורת הפתח בסימן שסב, ונקמצא שיש פאן דפן שלם של שבועה טפחים. ועתה נתחיל לכאר בעזרת השם יתברך כל פרט בפני עצמו: (ז) יותר על טפח. במגן אברהם מבאר שמתר לעשות דפנות הספה בקנים שמעמידם פחות פחות משלשה טפחים רחוק זה מזה, והוא בעושה כן ארבע דפנות, דהינו קנים קנה מארבעה רוחות, אכל כשאין רוצה לעשות רק שלש דפנות, בעינן שתי מחצות שסמוכות זה לזה ושלמותו והשלישית טפח: (ח) וזמעימדו פסחות משלשה וכו'. דאז הוי לכבוד, ואם כן יש פאן ארבעה טפחים והוא רב הקשר סכה, דאר' על גב דבסתם טפח יהיה גם כן רב דפן, דהיי טפי מג' טפחים ומקצה, אכן משום דביציר מארבעה טפחים לא חשיב בשום דוקתא, להכי הצריכו טפח מרנח [רו"ן]: (ט) פנגד הכתל. הינו (ג) פנגד סוף המקצוע השני של הכתל שפנגדו שסתמו מחזיק שבועה טפחים. (ד) ויש אומרים בירוחיקו עוד טפח יותר, כדי שיהיה הצורת הפתח על ארבעה טפחים: (י) ויעשה לה צורת הפתח וכו'.

שער הציזין

(ב) והא דרשינן "בספת בספת פסוח" לדפנות, הינו מחזיקא, והן פסוקים אחרים ("בספת תשבו שבועת ימים כל הארץ בישראל ישבו בספת", כי בספות הושבתו וכו'), אכל קרא ד"באספק" אינו יתור ופשטה קאי על הספק, שהוא פשוטו של לשון סכה דהינו הספק [ט"ז]: (ג) מגן אברהם בפעיק קטן א, ובנתו אם הוא מחזיק ד טפחים, כמו שפכתנו, ואם הדפן השלמה היא ארבעה אין צריך שיעי הצורת הפתח עד קצה השני של כתל השלמה ואין צריך אלא עד ד טפחים ולבושי שרד. והנה הלבוש כתב דלכן צריך להעמיד הקנה עד פנגד סוף הכתל השני כדי להקשר כל ארך הכתל, שאם לא כן לא יתשב רק עד ד טפחים, עד פאן לשונו. ולעניית דעתי צריך עיין בזה, דהא הוא בעצמו סובר דאם עושה דפן של ד טפחים ממילא מתר בכל הספה, וכמו שיתבאר דינו בסימן תרלא סעיף ז בדיון פסל היצוא מן הספה, וכמו שכתב אחריו ביה"דא, וזה נמי כשעושה דפן על ידי לבד עם צורת הפתח גם כן כתיא גזתא הוא, דהא דפן גמור הוא אף על גב דלענין שבת, וכן מוכח מן הר"ן, עין שם, וכן משמע בבאר הגולה בסימן תרל"א סעיף ז, אחר כך מצאתי בפרימגדים באש"ל אברהם בסימן הג"ל סעיף קטן ד שפסק גם כן על דבריו קנה: (א) מגן אברהם. ועין למעלה בשער הציזין אות ב: (ד) פרימגדים בשם הגהות ממינו:

הלכות ספה סימן תרל

ביאורים ומוספים

סימן תרל

דיני דפנות הספה

[משנ"ב ס"ק ז]

אָבֵל לֹא יִכְרֵךְ בְּרֶפֶת־הַמְּזוּזָה (שם 1), וְכוּ', בְּנֹדֵאֵי לֹא יַעֲשֶׂה שָׁמַיִם (שם 2), וְכוּ', רַק רוֹאֶה בֵּית־הַפֶּסֶס, גַּם־כֵּן אֶסוּרָה.

1) ולברך ברכה ראשונה מחוץ לסוכה [בלא לאכול] ומיד לאחר מכן להכנס לסוכה לאכול, מבואר לעיל (סי' פד ס"ק ז) לענין ברכה ראשונה בחדר אחד ואכילת המאכל בחדר אחר, שאסור לעשות כן, אך אם אי אפשר באופן אחר, כגון שיש טינוף במקום האכילה, כתב בשעה"צ לעיל (סי' קסז ס"ק כח) שמותר, וראה לעיל (סי' קעח ס"ק לט) שלא היקל בשינוי מקום לאחר הברכה אלא בתוך הבית, אך לא מבית לבית [ואם כן תלוי הדבר אם הסוכה בתוך הבית או בחוץ, וראה לקמן (סי' תרמג ס"ק ט) שכתבנו הגדלים בזה].

ודבר שבטעמו ריחו רע כגון עטרן, כתב לעיל (סי' עט ס"ק בג) שמותר לברך במקומו, ולא נאסר לברך במקום ריח רע אלא בדבר שנסרח מחמת עיפוש. ולגבי דבר שריחו רע מאד, כגון מרתף יין, כתב בשעה"צ לעיל (סי' רכז ס"ק יא) שאסור בדברי תורה במקומו [וראה משנ"ב (סי' פו ס"ק ג)]. אולם, לענין להחשב 'תשבו כעין תדור', כתב במשנ"ב כאן שכל שיש בסוכה ריח שאין אדם סובלו, אינו יוצא מן התורה, משום שבאופן זה אינו נחשב 'תשבו כעין תדור' [ולא חילק בין ריח מחמת עיפוש או ריח רע מבעוץ].

2) ואף שלגבי קיום שאר מצוות במקום מטונף, כתב בביה"ל לעיל (סי' תקפח ס"ב ד"ה שמו) שאין לקיימן שם, משום שקיום מצוה בלא מעשה מותר במקום מטונף, כגון הליכה בטלית מצויצת, אך קיום מצוה בפועל כגון תקיעת שופר, אסור במקום מטונף, משום שהיא נחשבת כעבודה, ואין לעשות עבודת ה' בדרך בזיון, ביאר בספר חוט שני (חנוכה עמ' שג) שדוק בשופר שהינו מעשה המיוחד למצוה אין לעשותו בבזיון, מה שאין כן אכילה ושינה בסוכה שאינם מעשים המיוחדים למצוה אלא שמקיים בזה מצוה [ולפי זה כתב שגם הדלקת נר חנוכה שהיא מעשה מצוה תאסר להיעשות במקום בזיון], וראה מה שכתבנו לעיל (שם).

3) וכן כתב לעיל (סי' פג ס"ק ה) שאין לעשות סוכה כנגד מחיצות בית הכסא, מפני שיעטרך להיוודר שלא לדבר דברי קדושה ודברי תורה כנגדן. אכן בשעת הדחק [שאינו יכול לעשות את פתח הסוכה אלא כנגד מחיצות בית הכסא, ואינו יכול לעשות את הסוכה במקום אחר], כתב שם שמותר לדבר דברי תורה כנגד בית הכסא משום ספק ספיקא, שיש אומרים שמחיצות בית הכסא אינן נחשבות כדבר מטונף ומותר לומר דברי תורה כנגדן, ויש אומרים שדי בכך שהוא נמצא ברשות אחרת מהדבר המטונף. והוסיף, שעצימת עינים שלא לראות את מחיצות בית הכסא בודאי מועילה להתיר לדבר דברי תורה כנגדן.

ובזמנינו, שאין הטינוף נוגע במחיצות בית הכסא, ומחיצות בית הכסא משמשות לא רק את בית הכסא אלא גם את הבית, כתב החו"א (או"ח סי' יז בדינים העולים) שאינן נחשבות כדבר מטונף, ומותר לדבר דברי תורה ולברך כנגדן [ולכאורה לדבריו ידה מותר לעשות סוכה במקום שרואה את מחיצות בית הכסא], וראה מה שכתבנו בסי' פג שם.

[ביה"ל ד"ה כל]

דאין פסולין לספק קהן נק מדרבנן, דקטן לא גזרי להעמיד קהן⁴.

4) אמנם, מדבריו במשנ"ב לעיל (סי' תרכט ס"ק כה) מבואר שאין להעמיד את הסכך אף בדבר שאינו פסול לסיכוך אלא מדרבנן, וראה מה שכתבנו שם.

[משנ"ב ס"ק ו]

יֵשׁ לָהּ שְׁלֹשׁ דְּפָנוֹת⁵ וְכוּ', שֶׁקֶנְגֵּדוּ לְמַעְלָה עַל גְּבִיחָן⁶.

5) ולענין סוכה בצורת חצי עיגול, הסתפק השפת אמת (סוכה ז, ב) האם נחשבת כסוכה שיש לה שתי דפנות ויש להוסיף לה טפח בצורת הפתח כדי להכשירה, או שכיון שאין לה זווית, אין לה אפילו שתי דפנות, וצריך שתקף הדופן העגולה את כל הסוכה [חוץ מהפתח].

אמנם, לענין שתי דפנות העומדות בצורת V, מבואר בחו"א (או"ח סי' עב ס"ק ו) לענין רשויות שבת שנחשבות הן כשלש דפנות, כיון שהן גודרות משלש רוחות [וראה שם סי' עד ס"ק טו]. אכן, לענין סוכה, דעת הגרי"ו מבריסק (ספר הסוכה עמ' רמה) שאין די בכך שהדפנות סותמות שלש רוחות, אלא צריך שהיו שלש דפנות ממש, שכן ביאר את דברי הגמ' (זבחים לו, ב) שבהה אמינא סברה שיש לעשות סוכה מחמש דפנות, אף על פי שלענין שתדיה הסוכה גזורה מארבע רוחות, אין מעלה לחמש דפנות על פני ארבע, והיינו משום שבסוכה מלבד הדופן לגזור משלש רוחות יש גם דין לעשות דפנות, ולפי דבריו יש לומר שבצורה הנ"ל אין הסוכה כשרה [וראה קונטרס המועדים (עמ' כד) שיש אומרים שלא אמר כן הגרי"ו, אלא נשאר בקושיה על דברי הגמ']. אכן, המרומי שרה (זבחים שם) כתב, שלא היתה לגמ' הוה אמינא שיצטרכו חמש דפנות, כיון שאין ענין ביותר מארבע דפנות הגודרות ארבע רוחות, אלא כוונת הגמ' היא שלפי דרשת הפוסקים יצא שצריך חמש, וצטרך לומר שאחד בא ללמד את גוף הדבר, והארבעה האחרים הם ללמד שצריך שלש דפנות שלמות ודופן רביעית טפה. דעת הגרי"ו הוטנר והגר"י קרליץ (סוכת חיים עמ' קיג) שסוכה בצורת V נחשבת סוכה שיש לה שלש דפנות וכשרה [כמות שהיא בלא תוספת].

6) ומסילה של דלת או חלון, דעת הגרי"נ קרליץ (חוט שני סוכות עמ' רכה) שנחשבת כצורת הפתח, ואף אם משתמש בתריס או דלת שבתוכה [כגון על פני חציה] כחלק מהדופן, יכול להחשיב את המשך המסילה כצורת הפתח. והוסיף, שאף אם יש סורגים מחוץ למסילה, ומשום זה לכאורה אינה כפתח שהרי אי אפשר לצאת דרכה החוצה, מימ נחשבת היא כצורת הפתח, כיון שמבואר בחו"א (או"ח סי' ע ס"ק יט) שאם כלפי פנים אין דבר שסותם אותה, נחשבת היא כצורת הפתח [וראה חו"א (כלאים לאחר סי' יג, דיני כלאים אות ו) וחוט שני (שם שעה"צ ס"ק ב)].

[שעה"צ ס"ק ב]

לְבִיד עִם צִדֵּי הַפֶּתַח גַּם־כֵּן פְּתָאֵי גִּזְנָא הוּא⁷.

7) אמנם, החו"א (או"ח סי' עה ס"ק ח) כתב, שכיון שאין דופן אמיתית של שבעה טפחים, אלא רק דופן דינית על ידי דין לבד וצורת הפתח, לא נאמר עליה דין 'פסל היוצא מן הסוכה' להחשיבה כאילו היא מתארכת, ויש להאריך את צורת הפתח עד כנגד קצה הדופן הארוכה, וכן כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"א סי' קסט אות ב ו-ח) על פי כמה ראשונים.

והוסיף החו"א, שאף בסוכה שבצידה האחד יש דופן ארוכה ובצידה השני יש דופן קצרה, וביניהן הניח דופן רחבה ארבעה טפחים בריחוק פחות משלשה טפחים מאחת מהדפנות, כנזכר בשו"ע להלן (ס"ג), אין דנים שהדופן הקצרה מתארכת עד כנגד הארוכה, מפני שהדופן הקצרה נחשבת אחת משתי הדפנות השלמות של הסוכה [שהרי הדופן שביניהן שאינה ארוכה שבעה טפחים, אינה מועילה אלא מחמת שבודפן השלישית אין צריך

מילואים

הלכות סֵפֶה סִימָן תְּרֻמָּה

המשך מעמוד קודם

דבר המקבל טומאה, דעת החזו"א (ארחות רבנו ח"ב עמ' ריח) שאינו צריך לחזור ולאכול בסוכה אחרת. וכן מי שהולך לבית חמיו, וסכך סוכתו עמו על ידי דבר הפסול לסיכון, דעת הגר"נ קרליץ (חוט שני סוכות עמ' רט) שמותר לו לאכול שם.

ומשום כך מי שמקפיד על דין 'מעמיד', ובגלל שיש לו קושי מסוים, רוצה להקל בדבר, דעת הגר"נ קרליץ (שם) שאינו צריך התרת נדרים, כיון שעל דעת כן החמיר, שבמקום שיקשה עליו יקל בדבר.

סוכות עמ' רי) שאסור להניח אבן על גבי הסכך כדי להעמידו, שאינה דומה לכותל אבנים.

17) משמע שאם כבר העמיד את הסכך על גבי דבר המקבל טומאה אינו צריך לשתור אותו [וכן משמע מהחיי אדם (כלל קמו ס"ל) שכתב כלשון זה], וכן מפורש בשו"ע הרב (סי"ג), וכן צידד הבכורי יעקב (סי' תרכ"ט ס"ק ה). [וראה ארחות רבנו (ח"ב עמ' רטז) בשם החזו"א].

18) וכן מי שאכל בלילה הראשון בסוכה שהסכך שלה עומד על ידי

הלכות סֵפֶה סִימָן תְּרֻמָּה

המשך מעמוד 178

(י"ד סי' קט"ז ס"ק נ"א ד"ה ועיין בסי') כתב בשם שו"ת יעתר יצחק (סי' סד) לענין מי עשה את סוכתו סמוך לאילן מאכל, ואחד מענפיו נוטה על הסוכה ופוסל אותה, שמותר לקצוץ משום שהוא צורך מצוה, וגם משום שאינו קרצץ את כל האילן אלא רק את ענפיו.

24) ואם קוצר לשם סיכון, אך בדעתו לאכול את הפרי לאחר החג, כתב החזו"א (א"ח סי' קנו על סי' זה ד"ה סוכה) שנראה שהידות מצטרפות עם האוכל, כיון שלא ביטלן מלמשל לאוכל לעולם.

[משנ"ב ס"ק לא]

ק"ם שְׁנֵחָבְטוּ מִן הַתְּבוּאָה²⁵ וכו', ע"ל הק"ש תורת י"ד²⁶.

25) והחזו"א כתב (א"ח סי' קנו על סי' זה ד"ה ובקצרון) שבדברים המפורשים במשנה שהיד שלהם היא בשיעור מסוים [ראה מ"ס עוקצין פ"א מ"ג לגבי ענבים ותמרים, ובחזו"א שם לגבי תאנים], לא התכוון המג"א להחמיר להחשיב את כל הגבעול כיד. ועל כן כתב שבשבלים אין להחמיר, כיון שמפורש במשנה (עוקצין שם) שהיד שלהן היא בשיעור שלשה טפחים.

26) ואף שמבואר במשנה (עוקצין שם מ"ה) שאין יד למאכל הקטן מפול, כתב החזו"א (שם ד"ה כתב) שלב"יה: יש יד אף בזה. ולמעשה, כתב החזו"א (שם) שיתכן שהדישה על מנת להפריד את האוכל מהידות נחשבת כמעשה המבטלן מתורת ידות, כיון שאין רצונו שישמשו לגרגורים הנשארים, ומפני ספק זה יש להקל לסכך בהן, כיון שיש להניח שברוב השבלים שדש לא נשארו גרגורים, ובפרט שכשידות השבלים ארוכות יותר משלשה טפחים, יש לצרף את השיעור העודף על שלשה טפחים לידות שאין בהן אוכל כלל, ובכך יהיה רוב הסכך מדבר שאינו מקבל טומאה.

[משנ"ב ס"ק לז]

וְאֵם קָצְרָם לְסִכּוֹן²⁸, הַיְדִים מְצֻטְרָפִים עִם הַפְּסֻלָּת²⁴.

23) ואף שאסור לקצוץ עץ מאכל, כמבואר בגמ' (בבא קמא זא, ב) וכן נפסק להלכה ברמב"ם (פ"ו מהל' מלכים ה"ח), כתבו בשו"ת בית יצחק (י"ד ח"א סי' קמב אות ב) ובשו"ת דובב משרים (ח"א סי' קלד אות ב) בשם הפנים יפות (דברים פ' שופטים ד"ה כו, פ"ב פסוק יט) שעבור מצות סוכה מותר, כמבואר בפסוק בנחמיה (ח טו) שקצוץ עץ זית בשביל סוכה, ומשום שקציצה זו נעשתה עבור מצוה ולא בדרך השחתה, וכן מבואר בשו"ת שאילת יעב"ץ (ח"א סי' עו) שמותר לקצוץ אילן עבור דבר מצוה, וכן כתב בשו"ת דברי חיים (ח"ב י"ד סי' נז) בשם הפרי תואר (סי' כח ס"ק כח).

ולענין קציצת ענף אחר מעץ מאכל, כתב המשנה למלך (פ"ו מהל' איטורי מזה ה"ג ד"ה דוע שהרב) שמותר אף שלא לצורך מצוה, שאין איסור אלא בקציצת עץ שלם, אך לא בקציצת ענפים בלבד. ובשו"ת בית יצחק (שם) כתב שמסתבר אין נראה כן, כיון שלמעשה משחית ענף המגדל פירות, אך בשו"ת הר צבי (א"ח ח"ב סי' קא) תירץ שכיון שהדיקה מתפשטת לשאר הענפים, אין קציצת ענף אחד נחשבת כהשחתה גמורה. אכן, להלכה כתב הגר"ש אלישיב (קובץ תשובות ח"ב סי' ג) שדעת רוב הפוסקים היא שקציצת ענף מאילן אסורה [שלא לצורך מצוה].

אכן למעשה, כתב בשו"ת הר צבי (שם) שאף שיש להקל לענין קציצת ענפים לסכך מן הדין, גם משום שקוצצים לצורך מצוה, וגם משום שאין קוצצים אלא את הענפים, מ"מ למעשה יש לומר לבכרי לקצוץ, ולפרש שאינו רוצה שיעשה את המעשה בשליחותו והדרכי תשובה

הלכות סֵפֶה סִימָן תְּרֻמָּה

המשך מעמוד 182

הר"ן צריך שתהיה הדופן השניה שבעה טפחים ממש שלא על ידי לבו.

[משנ"ב ס"ק ז]

דְּהִינּוּ קָנִים פְּנֵה מְאָרְבָּעָה רֹחוֹת⁸ וכו', וְשִׁלְמוֹת⁹.

8) אמנם, החזו"א (א"ח סי' עה סי' יב) הקשה על זה, שהרי אין צורך בסוכה דופן רביעית כלל, ואיך תיפסל הסוכה כשמוקפת קנים משלש רוחות ואין חסר בה אלא קנים ברוח הרביעית, וכבר הקשה כן הבית מאיר (כאן), ותירץ בשו"ת שבת הלוי (ח"ט סי' קמ אות ג) שכיון

שבעה טפחים, והיא נחשבת כדופן השלישית, הדין 'פסלי' המחשיב את הדופן כאילו מתארכת לא נאמר אלא על הדופן השלישית [שלא כן] מספיק בה טפח, כיון שהיא מתארכת]. אכן לענין סוכה קטנה שרוחבה שבעה טפחים, כתב (שם ס"ק י"א) שלדעת תוס' (סוכה טו, ב ד"ה בפחות) הדופן של ארבעה טפחים העומדת בריחוק פחות משלשה טפחים נחשבת כדופן השניה של הסוכה, ואם כן יש בסוכה זו שתי דפנות זו אצל זו, ואין צורך להניח ברוח השלישית דופן שלימה, אלא די בדופן טפח בריחוק פחות משלשה טפחים [מהדופן שבקצה הרוח השניה] וצורת הפתח [וכן נקט הביכורי יעקב (ס"ק ט) להלכה], ולדעת

מילואים

הַלְבוּת סֶפֶה סִימָן תַּרְל

המשך מעמוד קודם

שיש להוכיח מהטור והשו"ע שדעתם כדעת המג"א, מ"מ יוצא בה ידי חובה לפי דעת המהרש"א, המהר"ם והקרבן נתנאל. והוסיף, שכיון שיש לומר שמדאורייתא קנים של שתי בלבד נחשבים כמחיצה, ומחלוקת האחרונים אינה אלא מדרבנן, יתכן שאף מברכים על ישיבה זו, כיון שלפי דעת כמה אחרונים יוצא ידי חובה אף מדרבנן. ונבשרות שבת הלוי שם (סי' קמ אות ה) הוכיח מהתוס' הרא"ש (סוכה טו, ב) ומהרא"ש (סוכה פ"א סי' ל"ד) ומהב"י (סי' זה) גבי אכסדרה שיש לה פצימים, שסברו כדעת המהרש"א, ולפיכך כתב שאם אין לאדם אלא סוכה כזו, בוודאי ישב בה ויברך עליה].

ואם הקנים של שתי אינם נוגעים בקנים של ערב אלא מונחים לפניהם, אך הם סמוכים זה לזה בריחוק פחות משלשה טפחים, כתב החו"א (שם) שנחשבים הם כמחיצה גמורה. והוסיף, שאף אם אין קנים של ערב אלא שמאחורי הרווח שבין הקנים של שתי בריחוק פחות משלשה טפחים מהם הניח קנים אחרים של שתי שחוסמים את האויר שבין הקנים הקדמיים, נחשבים הם כמחיצה גמורה.

[משנ"ב ס"ק ח]

וְאִם-כֵּן יֵשׁ קָאֵן אַרְבָּעָה טַפְחִים⁽¹⁰⁾.

10) וכן אם העמיד דופן טפח ממש בסמוך לדופן השנייה, ובריחוק פחות משלשה טפחים העמיד קנה דק, כתב החושי"ם ובאורים (סוכה סי' ב ס"ק כו אות יט) שמסתבר שמטעם זה דבר להיחשב כארבעה טפחים, ויניח אחריו צורת הפתח כמבואר בשו"ע כאן. [וראה שם פרטי דינים רבים בעניני מחיצות סוכה על מקרים שלא התפרשו בפוסקים].

[משנ"ב ס"ק ט]

כְּדִי שְׂיִהְיֶה הַצְּוֵרֹת-הַפֶּתַח עַל אַרְבָּעָה טַפְחִים⁽¹¹⁾.

11) וכן הכריע החו"א (א"ח סי' עז ס"ק ה) שאין לצורת הפתח דין צורת הפתח אם אינה רחבה ארבעה טפחים ונחור בו ממה שכתב בסי' עה ס"ק טו].

שמחיצת קנים היא מחיצה גרועה [כלשון השו"ע (סי' שס ס"א) לגבי מחיצה של שתי בלא ערב], יש לגדרה מארבע רוחות, כפי שרגילים לגזור בית, כדי שעל ידי כך יתקיים יותר 'תשבו בעין תדורו'.

אלם, החו"א (שם) כתב שאף אם יש קנים מכל ארבע הרוחות, הסוכה פסולה, מפני שצריך שבשתי הדפנות של הסוכה תהיה דופן שבעה טפחים, וכן מבואר בבית מאיר (שם). וכן כתב הבכורי יעקב (ס"ק ד) שצריך לעשות את השתים כהלכתן ושלישית טפח מדפנות גמורות, ולא על ידי קנים.

וסוכה שמוקפת בקנים משלש רוחותיה, וברוח הרביעית עומדת דופן שרוחבה טפח, הסתפק הגר"ז אויערבך (הליכות שלמה סוכות פ"ז סי' ב) אם היא כשרה לפי המשנ"ב, או לא.

9) ומרפסת שיש לה מעקה מסורגים ברוח השלישית של הסוכה, כתב בשו"ת שבת הלוי (שם סי' קלח) שאף אם הסורגים הם של שתי בלא ערב, מ"מ נחשבים הם כדופן, מפני שיש בגג המעקה קנה של ערב, ומבואר בשעה"צ לעיל (סי' שס ס"ק ב) שהפמ"ג צידד שאף קנה אחד של ערב על גבי הקנים של שתי מועיל להחשיבם כמחיצה גמורה של שתי וערב. ואף שהחזו"א (א"ח סי' עז ס"ק ד) כתב שדבריו תמוהים, ואין לעשות מהם אפילו סניף להקל, מ"מ דברי הפמ"ג תלויים במחלוקת ראשונים, ולפי דברי רבינו יהונתן (עירובין ד, ב מרפי הרי"ף) שהחיסרון בכך שלמחיצה יש רק קנים של שתי הוא מפני שאינה חזקה, אם כן די בקנה אחד של ערב מלמעלה כדי לחזקה, וכל שכן אם יש גם קנה של ערב מלמטה, ועל כן, בצירוף דעת המהרש"א והמהר"ם (סוכה טו, ב) והקרבן נתנאל (סוכה פ"א סי' לא אות ג) הסוברים שאף כשאין לסוכה אלא שלש דפנות אפשר לעשותן מקנים של שתי בלבד [שלא כדברי המג"א ומשנ"ב כאן]. יש להקל להחשיב את המעקה כדופן ולהכשיר את הסוכה.

ומי שאין לו אלא סוכה שדופנה השלישית עשויה מקנים של שתי, כתב בשו"ת שבת הלוי (שם סי' קלט אות א) שצריך לשבת בה, שאף

הַלְבוּת סֶפֶה סִימָן תַּרְל

המשך מעמוד 186

העוברים לידה ומתחככים בה. וסוכה העשויה מסדינים המחוברים על ידי אויקונים מפלסטיק, דעת הגר"ח קניבסקי (תורת המועדים ס"ק יד) שכיון שאינם יכולים להיפתח בשום אופן, אפשר לקשור בהם לכתחילה.

[שעה"צ ס"ק מח]

ביריעות אם תִּתֵּק הַקָּשָׁר שְׁלֹמֶשָׁה לֹא יִרְאֶה כְּלָל⁽⁴⁵⁾.

45) ואף אם יראה האדם שהמחיצה התנתקה, כתב בשו"ת אגרות משה (א"ח ח"ה סי' לט אות ג) שיש לחוש שלא ישים לב באמצע סעודתו שעליו לתקנה, כיון שבשעת כניסתו ראה שהיא מחוברת היטב דעתו מלהשגיח על הדבר. והוסיף, שאף אם יעמיד שומר כדי להשגיח ולראות אם היא מתנתקת, מ"מ יתכן שהשומר יסיח דעתו מהדבר.

ואף מחיצות מיריעות עבות, שבהן החשש שהרוח תנתק את קשירתם אינו גדול כל כך, כתב בשו"ת אגרות משה (א"ח ח"ה סי' מ אות ב) שאין לעשותן מחיצות לסוכה, כל שישנה אפשרות לעשותן מדפנות קבועות, כיון שלא הוזכר חילוק כזה אף במפרשים האחרונים כגון המשנ"ב והערך השלחן. והוסיף, שהעולם שנהגים להקל בוה, עושים זאת שלא על פי הוראת חכם [וראה שו"ת שלמת חיים (סי' שע-שע)].

ואם הסוכה נמצאת במקום המוקף מחיצות, שאין רוח שולטת בו, כתב הכף החיים (ס"ק עב) בשם התוספת שבת (סי' שטו ס"ק ו) הובית השואבה (דפנות הסוכה אות נח-נט) שאין חשש שהמחיצה תינתק, ואין צורך לעשות לה קנים. אכן, בשו"ת אגרות משה (שם סי' לט אות ג) מבואר שיש לחוש שהמחיצה תינתק על ידי אנשים ותינוקות

הלכות ספה סימן תרל

ביאורים ומוספים

[שעה"צ ס"ק ה]

דְּהַי שְׁבוּת דְּשְׁבוּת בְּמָקוּם מְצֻהָה.⁽¹²⁾

הגר"נ קרליץ (חוט שני סוכות עמ' רכו) שאינה מחלקת את הסוכה, אכן, כשנעשתה על מנת לחלק את הסוכה, והיא מפריעה להשתמש בכל הסוכה כאחת, נשאר בצריך עיון אם היא מחלקת את הסוכה.

16) אמנם, החזו"א כתב (א"ח ס"י ק"א ס"ק ה, יו"ד ס"י קעב ס"ק ג) שאין צורת הפתח מועילה אלא אם כן היא נראית כפתח בפני עצמו, ומכיון שהסכך אינו יורד למטה קצת כמשקוף, ואינו נראה כחלק מפתח, אין כאן צורת הפתח (והסכים לדעת החולקים על המג"א רק במקום שצורת הפתח נראית כפתח בפני עצמו אלא רק שלא נעשתה לשם פתח, כגון עמודי חשמל שיש על גביהם חוטים מאחד לשני, שדי בכך שירצה עכשיו להשתמש בו כפתח שייחשב כצורת הפתח).

[ביה"ל ד"ה שיעמוד]

דְּצוּרַת הַפֶּתַח הִיא מְחֻצָּה גְּמוּרָה לְעֵינֵי שְׁפֶתַי.⁽¹⁷⁾

17) ולעיל (ס"י שסב ס"י ד"ה כשכל) הסתפק האם צורת הפתח נחשבת מחיצה גמורה ומועילה מן התורה אף בכל הרחות, וראה מה שכתבנו שם.

[משנ"ב ס"ק יז]

סְמוּךְ לְדָפֵן אֶחָד⁽¹⁸⁾ וְכו', שֶׁל שְׂבָעָה טְפָחִים סְמוּךְ לְדָפֵן.⁽¹⁹⁾

18) ואף אם שתי הדפנות שבצדדים אינן זו כנגד זו, אלא נמצאות כל אחת כנגד צורת הפתח של המשך הדופן שכנגדה, כתב החזו"א (א"ח ס"י עה ס"ק י) שמעיל להניח ברוח השלישית דופן ארבעה טפחים ברחוק פחות משלשה טפחים סמוך לאחת מהדפנות, אך אין מועיל להניחה בסמוך לצורת הפתח שלהן, מפני שצריך שיהיו שתי דפנות גמורות סמוכות זו לזו כעריבן, כמבואר במשנ"ב להלן (ס"ק כד).

19) ודין זה שצריך ששתי דפנות הסוכה יהיו סמוכות זו לזו (כעריבן), מבואר בפמ"ג (א"א ס"ק ז ו-ט) שהוא מן התורה, והחזו"א (שם ס"ק יד) לא הכריע בדבר.

[משנ"ב ס"ק טו]

וְגַם בְּנֵה צָרִיף לְעֵשׂוֹת צוּרַת פֶּתַח וְכו'.⁽²⁰⁾

20) ולענין עשיית צורת הפתח על ידי הנחת הקנה העליון על גבי הדפנות, כתב החזו"א (יו"ד ס"י קעב ס"ק ב) שאין לעשות כן, ואף שבוואר בשר"ע שמוניח את הקנה על גבי הדופן, מ"מ יש להחמיר כרא"ז שסבר שאין צורת הפתח מועילה אלא כשהיא עושה פתח בפני עצמה מלבד הכותל, ולפיכך בענינו יש להניח קנה בסמוך לדופן, ועל גביו להניח את הקנה.

[משנ"ב ס"ק יח]

הוֹאִיל שֶׁעַל-פְּלִפְּנִים אֵיכָּא שְׁלֹשׁ דְּפֻנוֹת בְּסִפְּהָ.⁽²¹⁾

21) ואם הדופן שאורכה שבעה טפחים אינה סמוכה ממש לאחת הדפנות אלא היא מרוחקת ממנה פחות משלשה טפחים, צידד הפמ"ג (משב"ז ס"ק ה) שאף על פי שאין בסוכה זו שתי דפנות שעומדות ממש זו אצל זו, מ"מ אין צריך לעשות צורת הפתח אף לפי הדעה הראשונה, כיון שיש בדופן השלישית שיעור דופן שלמה. וכן מבואר בחזו"א (א"ח ס"י עה ס"ק ט) שאין צריך צורת הפתח [ראה שם בתיקון בשולי הגליון], אלא שהוא לא הזכיר שהייתו רק כשהעמיד את הדופן השלישית בתוך שלשה טפחים לדופן האחרת. ולענין שתי דפנות הסמוכות זו לזו, דעת הגר"נ קרליץ (חוט שני סוכות עמ' רכז) שאף אם הרחיק מהן הרבה את הדופן שאורכה שבעה טפחים, אין צריך לעשות צורת הפתח בהמשך הרוח.

[משנ"ב ס"ק כ]

דְּבִקְהָא מְהַי דְּפֵן אֶמְצָעֵי שֶׁל הַצָּרִף.⁽²²⁾

22) ואף אם דפנות הסוכה מתקמטות לצד ולאחר מכן שוב מתיישרות [כעין צורת אות למי"ן] ובמקום שלאחר העיקום הן עומדות שלא כנגד הדופן האמצעית, דעת הגר"נ קרליץ (חוט שני סוכות עמ' רכו) שהיא מועילה לטתום את הסוכה, שהרי למעשה הרשות סגורה במחיצות.

12) אמנם, לענין תיקון עירוב שהתקלקל בשבת, כתב במשנ"ב לעיל (ס"י רעו ס"ק כה) שהוא אסור מדאורייתא, ולא הותר על ידי נכרי אלא מחמת שהוא מצוה דרבים כדי שלא יבואו לידי מכשול, וכתב השו"ת הלכות (ס"ה) שצריך עיון קטן החילוק מבאן, וראה בביה"ל לעיל (ס"י שסב ס"ג ד"ה מחיצה) שלפעמים שייר לתקן את העירוב בלי עשיית מלאכה, כגון בקשירת החוט שנפסק על ידי קשר עניבה [וראה בביה"ל לקמן (ס"י תרלו ס"א ד"ה עושה), ומה שכתבנו במשנ"ב לעיל (ס"י תרכו ס"ק ב)].

ואף שלהוסיף על מחיצה המתרת, מבואר בשר"ע לעיל (ס"י שטו ס"א) שמותר בשבת אם יש כבר מחיצה שרוחבה טפח, ביאר הגר"שו אייערבך (ששי"ב פכ"ד הע' קלד) שבענינו אסור להוסיף מחיצה על ידי ישראל, מפני שהתוספת שמכשירה הרי מחדשת שם של סוכה, וכן בצורת הפתח מתחדש שם של פתח, מה שאין כן שם שענין המחיצה הוא להפריד וחלק מההפרדה כבר נמצא על ידי המחיצה טפח. [וראה בספר ארחות שבת ח"א פ"ט הע' מז].

[משנ"ב ס"ק יא]

מָגוּ דְּהַי דְּפֵן לְעֵינֵי סֶפֶה הָיִי נְפִי דְּפֵן לְעֵינֵי שְׁפֶתַי.⁽¹³⁾

13) ואף שיש לחלק שלענין שבת צריך שהמקום יהיה גדר ומוקף, וכשפרוץ מרובה על העומד אינו נחשב כגדר, מה שאין כן סוכה שאינה צריכה בדופן השלישית אלא טפח, כיון שאין צריך בה מקום גדר, והיא כשרה אף כשפרוץ מרובה על העומד, כמבואר בגמ' (סוכה ז, א), ואם כן לכאורה אי אפשר ללמוד מסוכה שיועיל הטפח לענין שבת, שבה צריך שהדפנות יגדרו את המקום, תירץ בשו"ת המרחשת (ח"א ס"י טו אות ג) שהטעם שמעיל הטפח בדופן השלישית אינו מפני שאין צריך בדופן זו מחיצה שלימה, אלא מפני שנחשב על ידי כך כאילו יש ברוח זו מחיצה שלימה, ואם כן שייר לומר מיגו מסוכה לשבת, שכשם שלענין סוכה הרוח השלישית נחשבת גדרה על ידי מחיצה גמורה, כך הוא גם לענין שבת, וכן מפורש ברש"י (סוכה שם ד"ה וכן) שכתב ח"ל "דמיגו דההוא טפח אגמריה רחמנא למשה במחיצות סוכה דליהוי ליה דופן שלימה לסוכה, הוי דופן נמי בשבת וסוכה". וראה מה שכתבנו להלן (ס"ק לב).

[משנ"ב ס"ק יג]

יְחָשֵׁב קִנְיָהּ עַל גְּבִיּוֹהָ⁽¹⁴⁾ וְכו', דְּאֵינּוּ נַעֲשֶׂה הַסֶּקֶף לְכָף⁽¹⁵⁾ וְכו', הַסּוּמָךְ עַל רַמְ"א לֹא הֶפְסִידוּ.⁽¹⁶⁾

14) ובטעם הדבר שכשהסכך משמש כקנה העליון מבואר ברמ"א שצריכים הקנים להגיע עד הסכך, ואילו בעשיית צורת הפתח בלא סכך על גבי, כתב השר"ע שאין צריך שישנו הקנים שבצדדים בקנה העליון, ביאר הפמ"ג (א"א ס"ק ב) שהסכך לא נעשה לשם צורת הפתח, מה שאין כן הקנה העליון. והחזו"א (יו"ד ס"י קעב ס"ק ב) כתב, שכיון שהסכך משמש כתקרה ולא כמשקוף של פתח, אין הוא נראה ונחשב כמשקוף של צורת הפתח אם הקנים שבצדדים אינם נוגעים בו.

15) וכן לגבי מי שהעמיד עמודים משני צידי הסוכה והניח עמוד על גביהם מצד אחד לצד השני כדי להחזיק את הסכך, ועל ידי כך נוצרה צורת הפתח באמצע הסוכה שלכאורה מחלקת אותה לשנים, ואם אין בכל צד רוחב שבעה טפחים תיפסל על ידי כך, כתב בשו"ת מנחת יצחק (ח"י ס"י ג) שכיון שלא העמיד את הקנים לשם צורת הפתח, אינה נחשבת כצורת הפתח, ואף האחרונים שחולקים על המג"א ידו לזה, כיון שצורת הפתח זו היא שלא מרצונו וגורמת לחומרא, ובפרט לפי הר"ן (סוכה ג, א מדפי הרי"ף) שכתב שצורת הפתח אינה נחשבת ממש כמחיצה לענין סוכה. וכן דעת הגר"ח קניבסקי (תורת המועדים ס"ק ד) שהחזו"א שוהרה לגבי בית הכנסת, שצורת הפתח שאין מעוניינים בה שתבדיל אינה מבדילה, יורה כן אף בענינו. וכן דעת

הלכות סבה סימן תרל

באר הגולה צב

הפתח. *שיעמיד קנה עליו ועל הטפח, (יא) וכשרה אף-על-פי שהקנה שעל גביהן אינו נוגע בקנה: והנה (יב) ואם הטפח והדפן מגיע לספק (יג) אין צריך קנה על (כ) גביהן (מורכי והגים פי"ד). ומה שנתנו בצורת הפתח עגלה הוא לנוי בעלמא (כ"כ המורכי): ג' יהיו לה שני דפנות זו כנגד זו וביניהם מפלש, (יד) עושה דפן שיש בקרבו ארבעה טפחים ומשהו ומעמידו בפחות משלשה סמוך לאחד משתי הדפנות (א) (ג) [ג] וכשרה, (טו) ו'גם בזה צריך לעשות צורת פתח, שיתן קנה מהפס על הדפן האחר. (טז) ה"ש אומרים שאין זה צריך צורת פתח: הגה (יז) אכל אם איכא דפן שבקעה בלא לבוד אין צריך כאן צורת הפתח עד סוף הכתל, (יח) הואיל ואיכא דפן שבקעה שהוא שעור הקשר סבה, (יט) וכל-שכן שאין צריך צורת הפתח כשהדפן שלמה, ומה שנהגו בצורת הפתח כשיש לה דפנות שלמות אינו אלא לנוי בעלמא (ר"ן והמגיד פ"ד וכל-כו וכ"י בשם מורכי): ד' טפחה דכרים אומרים, בעושה סתו במקום שאין דפן אמצעי כנגדה, אכל העושה סתו (כ) באמצע החצר רחוק מדפנות החצר, אף-על-פי שאין לה אלא שתי דפנות זו כנגד זו (כא) די לה בתקון המתיר, בשתי דפנות העשויות כמין ג"ם: ה' קשקשירו בשתי דפנות *העשויות כמין ג"ם בטפח וצורת פתח, אפלו אם יש בשתי הדפנות פתחים הרבה שאין בהם צורת פתח,

באר היטב
 בספר הרבן חגיגה דף מא וביראה"ן סימן תרכט: (ג) גביהן. עמ"א שכתב להחמיר: (א) וכשרה. והנה גדולה שהשלישית רחוקה משנה בורכה

כדי להשלים שעור הכתל. ועין בפ"ב שכתב דזה הוא מדרבנן, (ה) אכל הטפח מרנח שאמרנו מתחלה הוא מדאורייתא: (יא) וכשרה. ואז (ו) מטר לטלטל בתוכו ולהוציא מן הבית דרך חלון הפתוח לסבה בשבת שבתוך החג, דאף-על-גב דבשאר שבתות אסור לטלטל אלא-אם-כן יש תקון ברות רביעית, מקל מקום בשבת שבתוך החג אומרים: מנו דהני דפן לענין סבה הני נמי דפן לענין שבת⁽¹⁾, (ז) ומקל מקום שלא בשעת הדחק ראוי להחמיר: (יב) ואם הטפח והקנה וכו'. בן צריך לומר: (ג) אין צריך קנה על גביהן. דהספק גופא יחשב כקנה על גביהן⁽²⁾. ועין במגן אברהם על שהקשה על זה מירושלמי, ונדעתו דראוי להחמיר משום דאינו נעשה הספק לקנה⁽³⁾, (ח) אכל האחרונים ישבו קשתו, (ט) ועל-כן הסומך על רמ"א לא הפסיד⁽⁴⁾: ג' (יד) עושה דפן וכו'. ומה דלמעה די בטפח, דהתם (י) השתי דפנות סמוכות להדדי ועל-כן די בשלישי בטפח בעלמא, מה שאין בן בזה דהם רחוקים זה מזה על-כן צריך לעשות דפן של ארבעה טפחים ומשהו ולהעמידו בפחות משלשה סמוך לדפן אחר⁽⁵⁾, דהני כלבוד, ונחשב כאלו היה דפן שלם של שבקעה טפחים סמוך לדפן⁽⁶⁾, (יא) וממילא גם בזה יש שתי דפנות סמוכות להדדי כמו למעלה: (טו) וגם בזה צריך לעשות צורת פתח וכו'⁽⁷⁾. עין במגן אברהם שמשפסק, אולי נזקא בסבה קטנה פשר, אכל בסבה גדולה שהשלישית רחוקה ממנה הרבה לא מהני אפלו על-ידי צורת הפתח, אכל הרבה (יג) אחרונים הסכימו דאין לחלק בזה: (טז) ויש אומרים שאין זה צריך צורת הפתח. ולא דמי לסיעף ב, ששם התקון בפס דחב טפח שהתקון הוא גרוע, על-כן צריך צורת הפתח להשלים השעור, מה שאין בן כאן שיש תקון טוב בפס ארבעה, על-כן סבירא להו דאין צריך צורת הפתח. (יג) וכתבו האחרונים דיש להחמיר בפסקא הראשונה: (יז) אכל אי איכא וכו' אין צריך כאן צורת הפתח. רוצה לומר, דבזה (יז) לכלי עלמא אין צריך צורת הפתח אפלו לדעה הראשונה: (יח) הואיל ואיכא דפן שבקעה וכו'. אף שהכתל שליש שהוא עומד נגדו הוא מרחק ממנו, הואיל שלכל-פל-פנים איכא שלש דפנות בפסקא⁽⁸⁾. ומסתברא דנזקא לא הרחיק הוא לא יותר מעשרה אמות דנחשב בה פתח, ועין לקמן בסעיף ה: (יט) וכל-שכן שאין צריכים צורת הפתח וכו'. רוצה לומר בדפן רביעי: ד' (כ) באמצע החצר וכו'. מקור דין זה הוא מהר"ן. ועין במגן אברהם שחולק על זה (טו) ונדעתו דאין להחמיר להר"ן אלא כששתי דפנות זו כנגד זו של הספה הם עצמם דפנות החצר, דבהא מהני דפן אמצעי של החצר⁽⁹⁾ אף-על-פי שאינה דפן לספה (כגון שחציו של הספה לצד דפן האמצעי אינה מספק כלל) שלא תהא נדונת כסבה העשויה כמבוי, אכל לא כשהיא עומדת באמצע החצר: (כא) די לה בתקון המתיר וכו'. דהנינו שיעמיד הטפח מרנח בפחות משלשה טפחים סמוך לדפן, והנינו לצד שהוא כנגד פתח

שער העיון

(ס) פרימגרים. ועין שם שכתב להנחית צורת הפתח על-ידי עינים בשבת ויוס' טוב יש לומר דפטר אם שכתב לעשות קנים יוס' טוב, דהיו שבות דשבות במקום מצוי⁽¹²⁾: (י) גמרא ופוסקים: (ז) פן כתב בספר חמ"אם בשם הר"ן: (ח) הפרימגרים ובאור הגר"א: (ט) בפרימגרים: (י) גמרא: (יא) אלהי נכה ומרנח ומנאל ומאמר מרדכי ועין שם שהוכיח בן מתושלם הרשב"א ובפרימגרים: (יג) בי"ח ואלהי נכה ושא"א: (ל) ובהנה קנה קשת בבאור הגר"א שאינו חושש לקשת המגן אכתום, מקל מקום לעושה נראה דאין להחמיר באמצע החצר בנתיא, דאפילו באופן שצד המגן אכתום דברי הר"ן דקאי על מבוי המספק ובאופן שצדו התוספת, גם בן צריך מנין על המספר אף העתיק דברי הר"ן לדינא, ודלא לפי מה שהעתיק בסעיף ז' ספק על-גבי מבוי שיש לו לח"י (וכי מוכח דסבירא לה פשוט הרמב"ם והרא"ש דהמקרא מירי מבוי מפלש, אם-כן אין שום מקור לדברי הר"ן לדינא, דעל-זרועתו אנו צריכין לתרץ דמה שאמר המבוא צדו סבה דעלמא בעי טפח שוחק' הניו דסבירא לה דדבר רב ויחידא וכמו שכתבו המפרשים (אחר-כך מצאנו שהקשה בן חקמי-משה), ואם-כן על-כל-פנים אין להחמיר יותר ממה שצדו התוספת:

ו שם וכתב סימן
 אחר רבי יהושע בן
 לוי ז' ה"א שם
 בשם יש אוקרים
 ושמן דעת הר"ן
 והרמב"ם, וכן סב
 הר"ן ח' שם בשם יש
 שפסקו דף ט' ר"ן
 סתא ואמרין במקרא
 ש' כ' ברייתא שם